

РЕЦЕНЗИЯ

от

проф. д.ю.н. Димитър Радев Радев,

Университет за национално и световно стопанство, гр. София,

на дисертационен труд

за придобиване на образователната и научна степен „доктор“,

представен от *Любомир Петров Стоянов*

Със Заповед № РД-38-63/31.01.2024 г., на ректора на СУ „Св. Климент Охридски“, съм определен за член на научното жури, в процедурата по публична защита на представения от Любомир Петров Стоянов дисертационен труд за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ в Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.6. Право (Теория на държавата и правото. Политически и правни учения (Обща теория на правото)).

I. Общо за дисертанта и дисертационния труд.

1. Личностна характеристика на дисертанта.

Любомир Петров Стоянов е роден през 1988 г. в гр. Перник. Завършва „Право“ през 2014 г. в ЮФ на УНСС, гр. София. По време на обучението си като студент е заемал и редица стажантски позиции в СРС, АССГ, МФ, Народно събрание на РБ и в едно адвокатско дружество. През 2016 г. е работил на длъжност „младши експерт“ в Министерството на труда и социалната политика. От 2017 г., до момента, е практикуващ адвокат. На 01.11.2016 г. е зачислен като редовен докторант в ЮФ на СУ „Св. Климент Охридски“, Катедра „Теория и история на държавата и правото“. За негов научен ръководител е определен проф. д-р. Даниел Василев Вълчев. Научната и преподавателска му дейности предхождат зачисляването му като докторант. От 2015 г. до 2018 г. преподава като хон. асистент в Академията на МВР. От зачисляването му като редовен докторант, до момента, Любомир Стоянов води семинарни занятия в рамките на курса по Обща теория на правото и в ЮФ на СУ.

2. Обща характеристика на дисертационния труд.

Темата на дисертацията е „Особености на процесуалното право“. Представеният дисертационен труд е в обем от 254 страници, структурирани в увод, три глави и заключение, последвано от библиографичен списък. Трудът съдържа 625 бележки под линия, като почти всички от тях представляват позовавания на други автори. Останалата част (няколко десетки бележки) са уточнения на автора и препращания към различни части от дисертационния труд. Те допринасят за яснотата на изложението и акцентират на различни равнища на обвързаност между конкретни тези в работата. Чрез тях авторът е избегнал и множество повторения, които ненужно биха обременили текста. Всички цитирания в дисертационния труд са напълно уместни, подчинени са на целите на изложението и показват, че дисертантът подробно се е запознал и адекватно е използвал относимата към темата на работата му научна литература на български, английски и руски език.

2.1 *Уводът* поставя проблема за особеностите на процесуалното право. Според автора, класическият общотеоретичен подход към проблема притежава две отличителни черти - определянето на процесуалното право чрез отграничението му от материалното и употребата основно на обобщени знания от отрасловите процесуалноправни дисциплини. Авторът е разсъждавал върху ограниченията на тези две характеристики на класическите подходи, с цел да ги съобрази и преодолее при конструиране на собствената си методология. За целта е направен и задълбочен анализ на причините, които очертават двете характеристики.

2.2 *Глава първа от дисертационния труд* се занимава с процесуалното право като обект на изследване от Общата теория на правото. В § 1 дисертантът е представил онтологичната рамка, задачата, обекта и методите на своето изследване. Прилагането на методологията започва във *втория параграф*, където авторът е извършил подбор на изходните данни, въз основа на които, по-нататък, изгражда работното си понятие за процесуалноправна норма. Предложил е възглед за произхода на деленето на правото на материално и процесуално като теоретична конструкция. Изведени са критерии за групиране на основните становища за същността на деленето на правото на материално и процесуално. Един от важните изводи, определящ посоката на изследването е, че повечето автори провеждат разграничението въз основа на специфичните функции, които материалното и процесуалното право осъществяват в правния ред. В § 3 дисертантът е извел работна дефиниция на понятието за процесуалноправна норма,

като е съобразил предходните си изводи и е интерпретирал съотношението между материалните и процесуалните норми, в контекста на деленето на нормите на първични и вторични, на Харт. Така за работна хипотеза е приел, че процесуалноправните норми са вторични публичноправни норми с правоприложен характер. В следващата глава от дисертационния труд тази дефиниция е подложена на строга проверка, защото още при извеждането ѝ авторът е констатирал, че извън множеството на процесуалните норми, остават частноправни норми, за които също може да се приеме, че разкриват определена процедурна природа.

2.3 Глава II от дисертационния труд е озаглавена „Процесуалното право в системата на юридическите процедури”. В първият параграф е извършен анализ на възгледите на някои автори, които също приемат, че извън множеството на материалноправните норми съществуват други норми с процедурен характер, които не съответстват на традиционното разбиране за процесуалноправна норма. С наличието на тези норми дисертантът е обосновал необходимостта от общо понятие за процедурноправна норма, което да обхваща всички норми разкриващи определена процедурна природа. Целта е, в контекста на това понятие, да се осъществи видова класификация на юридическите процедури и да се установи, към кои от тях се отнасят процесуалноправните норми. Общото понятие за процедурноправна норма е изведено в § 2. В последния, *трети параграф* от тази глава е предложена класификация на юридическите процедури, към която е съотнесено и изведеното в предходната глава работно понятие за процесуалноправна норма. Въз основа на това е дефинирано *окончателното понятие за процесуалноправна норма, според което това са вид процедурни, публичноправни норми, които принадлежат към система от норми, в чиито хипотези се съдържат юридически факти, които в своето единство образуват динамичен фактически състав.*

2.4 В Глава III от дисертационния труд, използвайки дефиницията за процесуалноправна норма, дисертантът е разгледал характеристиките на отделните елементи на правните явления, които тези норми конструират. В § 1 подробно са развити възгледът на автора, че според Венелин Ганев санкцията е съществен, необходим и самостоятелен елемент на всяко правно явление и гледната точка на дисертанта относно деленето на правото на материално и процесуално. В § 2 са представени особеностите на всеки един от елементите на процесуалноправното явление.

II. Обсъждане на представените с дисертационния труд публикации и автореферат.

Дисертантът е представил пет публикации, свързани с темата на дисертационния труд. В хронологичен порядък това са: „*Процесуалните норми в контекста на класификацията на нормите на първични и вторични*”, сб. Научни четения на тема „Правни норми и правни принципи“, София, 2017, УИ „Св. Климент Охридски“, стр. 521-532; „*Отграничение на процесуалното от материалното право чрез анализ на предназначението им в процеса на правно регулиране*”, сб. с доклади „Актуални проблеми на правното регулиране на бизнеса”, София, 2019, Издателски комплекс – УНСС, стр. 321-331; „*Процесуално право и юридическа процедура*”, сборник доклади „Право и граници“, София, 2018, УИ „Св. Климент Охридски“, стр. 128-136; „*Значение процесуалното право для механизма правового регулирования в современных правовых системах*“, в сборника „*Quo Vadis, Justitia? Развитие правовых систем с позиции юридических факультетов*“, Журнал Государство и право, 2019, № 9, стр. 166 и „*Санкцията като елемент от правното явление на проф. Венелин Ганев*“, сб. „Санкциите в правото”, София, 2019, УИ „Св. Климент Охридски“, стр. 164-176;

След подробно запознаване с тях считам, че всяка от изброените публикации засяга основни моменти от проблематиката на дисертационния труд и в един значително доразвит и прецизиран вид, логиката на всяка от тях е намерила място в окончателната работа на дисертанта.

В съответствие с нормативните изисквания, с дисертационния труд е представен и автореферат, който коректно и в синтезиран порядък, представя проблематиката, структурата и съдържанието на дисертационния труд, основните му тези и приноси моменти, според автора.

III. Положителни аспекти на дисертационния труд и основни приноси моменти.

Дисертационният труд се отличава с ясно дефинирани и оригинални методологически позиции. При изборът им е направен успешен опит да се отчетат ограниченията, на досегашните подходи към проблема и да се предложи алтернативен.

Всяка от тезите в дисертационния труд е действително изведена чрез възприетата методология. Това е направено с логически състоятелни, ясни и проследими аргументи. В хода на приложението на методологията и разсъжденията си, дисертантът последователно се е придържал към заявената от него правнопозитивистка позиция. Самата тема, представлява изключително удачен избор, тъй като у нас тя е слабо разработвана до момента, въпреки непрестанното развитие на процесуалното ни законодателство. Това я прави изключително актуална и същевременно показва, че дисертанта е запознат със съвременното състояние на Общата теория на правото и е способен да прави оценка на значимостта на един или друг проблем за тази научна дисциплина. Внимание заслужава и обстоятелството, че проблемът за особеностите на процесуалното право е поставен и разгледан, изцяло на общотеоретична плоскост. Достойнство на работата е не само широката библиографска база, но и подробният анализ на съдебна практика, чрез който дисертантът е подкрепил някои от основните си тези, като например наличието на частноправни норми с процедурен характер.

В резултата на всичко това, при извеждане и прилагане на методологията си, дисертантът е успял да достигне до редица оригинални изводи, представляващи научен принос. Такава е на първо място подробната аргументация, че в теоретико-интерпретативната рамка на понятието за правно явление на проф. Венелин Ганев може безпротиворечиво да се интегрира келзеновото понятие за индивидуална правна норма. Новост с научно значение е също така систематизацията на вижданията за деленето на правото на материално и процесуално. Съществен научен принос е и обширният понятиен апарат, който дисертантът е извел в хода на работата си. Дефинираните понятия за *процедурен фактически състав, процедурна и процесуална норма*, могат да послужат при бъдещи общотеоретични изследвания по темата. Приносен момент представлява и предложената класификация на видовете юридически процедури.

IV. Препоръки, бележки и въпроси към работата.

Като бележки бих отправил следното:

Считам, че дисертантът би могъл да използва друго понятие, а не „особености“ за процесуалното право-примерно елементи, белези, качества, особени характеристики, отличителни черти и т .н. Може би, това се дължи на факта, че досега рядко е бил посвещаван труд за

процесуалното право в българската правна литература от гледна точка на общата теория на правото

.Но това съвсем не принижавя отличното научно качество на предложения труд, това е по-скоро една техническо-понятийна бележка, която не може по никакъв начин да принизи въпросния труд, на който давам висока оценка- и като изследване, и като стил, и като нормативно-дефинитивно изразяване на мнения, анализи, тълкувания, интерпретации, заключения. Г-н Стоянов е постигнал своята основна задача- написването на сериозно изследване ,което е задълбочено, оригинално и новаторско.

V. Заключение.

Считам, че настоящата процедура и в частност представеният дисертационен труд съответстват на всички изисквания на Закона за развитието на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и приложимия Правилник за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ „Св. Климент Охридски“. Дисертантът изпълнява националните минимални изисквания за ОНС „доктор“ за научната област, в която е извършил изследването. Представеният от него дисертационен труд представлява *оригинален научен принос* и показва, че дисертантът е усвоил, както задълбочени общотеоретични познания, така и необходимите умения за самостоятелна научно-изследователска работа.

Водейки се от гореизложеното, давам положителна оценка за научната работа на дисертанта, обективизирана в проведения от него дисертационен труд и предлагам на научното жури да присъди образователната и научна степен „доктор“ на Любомир Петров Стоянов в Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.6. Право (Теория на държавата и правото. Политически и правни учения (Обща теория на правото).

06.03.2024 г.

Рецензент:.....

/проф. д.ю.н. Димитър Радев/